

Σαλτερής Νίκος
Δρ. Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας
Σχολικός Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης
(Π.Ε. 70) Νομαρχίας Πειραιά

**Αξιολόγηση του διδακτικού έργου και
του μαθητή: πρακτική προσέγγιση από την
μεριά του επαγγελματία εκπαιδευτικού**

Α΄ Αξιολόγηση διδακτικού έργου

- Ι. Τι είναι: Η εκτίμηση της αποτελεσματικότητας του διδακτικού έργου ή αλλιώς η αξιολόγηση της διδασκαλίας**

Άρα, προκύπτει ανάγκη ορισμού της διδασκαλίας

Η διδασκαλία μπορεί να θεωρηθεί ως σύνολο έλλογων και ορθολογικών ενεργειών και διαδικασιών (οργανωμένων, συστηματικών και με σαφείς στόχους και σκοπούς), που επιδιώκουν να προκαλέσουν μάθηση (εννοιών, αξιών ή στάσεων) και να αναπτύξουν δεξιότητες και ικανότητες στους εκπαιδευόμενους

Επίπεδα υλοποίησης της διδασκαλίας:

A) Μικροεπίπεδο: αφορά το πλαίσιο μιας συγκεκριμένης διδακτικής ώρας

B) Μεσοεπίπεδο: αφορά το πλαίσιο μιας συγκεκριμένης ενότητας ή ένα σύνολο ενοτήτων, που η προσέγγισή τους οργανώνεται εντός περισσότερων διδακτικών ωρών

Γ) Μακροεπίπεδο: αφορά το πλαίσιο εντός ενός ολοκληρωμένου διδακτικού έργου που αφορά ένα ή περισσότερα διδακτικά αντικείμενα η και γενικότερα τις διδακτικές και παιδαγωγικές διαδικασίες ενός ολόκληρου εκπαιδευτικού θεσμού (ένα σχολείο, μια Περιφέρεια Σχολικού Συμβούλου, μια Νομαρχία, μια Εκπαιδευτική Περιφέρεια, μια Βαθμίδα Εκπαίδευσης, το σύνολο του έργου που παράγει το Υπουργείο Εκπαίδευσης (Ελλάδα: Υ.Π.Ε.Π.Θ))

- Τι από τα παραπάνω καθορίζεται από τον εκπαιδευτικό, τη σχολική μονάδα ή τις κεντρικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες εξαρτάται από την ιστορία ανάπτυξης κάθε εκπαιδευτικού συστήματος, τον τύπο του σχολικού συστήματος και το επίπεδο ανάπτυξης του συνδικαλιστικού κινήματος των εκπαιδευτικών. (συγκεντρωτικά και αποκεντρωμένα, προσανατολισμένα στην παροχή ακαδημαϊκών γνώσεων, ανάπτυξη δεξιοτήτων ή κριτικής σκέψης).
- Ελληνική περίπτωση: Συγκεντρωτικό, ακαδημαϊκά προσανατολισμένο, με εξαιρετικά αναλυτικά και λεπτομερή Αναλυτικά Προγράμματα, Ένα Σχολικό Εγχειρίδιο (επέχει θέση «Βίβλου»), ανυπαρξία στόχων πέρα του μικροεπιπέδου, καθώς και ανυπαρξία διαδικασιών ελέγχου της επίτευξης στόχων σε οποιοδήποτε επίπεδο. Ποιες οι συνέπειες;
- Ποιος ρόλος επιφυλάσσεται σ' αυτές τις συνθήκες στο στον Έλληνα εκπαιδευτικό και τι επιθυμούμε να διαφοροποιηθεί;

Είναι η διδασκαλία μία και ενιαία διαδικασία;

Ποιες οι βασικές φάσεις της διδασκαλίας;

Καθορισμός διδακτέας ύλης

Προσδιορισμός επιπέδου μαθητών

Προσδιορισμός επιδιωκόμενων στόχων σε σχέση με τα δύο προηγούμενα

Προγραμματισμός μέσων διαδικασιών σε σχέση με τον απαιτούμενο και διατιθέμενο σχολικό χρόνο

Υλοποίηση προγραμματισμού

Αξιολόγηση αποτελεσμάτων

Διορθώσεις και προσαρμογές

Τελική αξιολόγηση

- Άρα, οποιαδήποτε διαδικασία συνολικής εκτίμησης της αποτελεσματικότητας της διδασκαλίας συνεπάγεται συνεχείς επανεκτιμήσεις προγραμματισμού, διαδικασιών υλοποίησης και επιμέρους αποτελεσμάτων.

III. Τι δεν είναι η αξιολόγηση του διδακτικού έργου ή ορθότερα με τι δεν πρέπει να ταυτίζεται στη συνείδησή μας

Δεν είναι και σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να ταυτίζεται με την εξέταση του μαθητή και την άμεση μέτρηση των διδακτικών αποτελεσμάτων. Η τελευταία είναι ενδεικτική και μόνο μια από τις παραμέτρους αξιολόγησης

- Γιατί μια τέτοια αντίληψη είναι
- **αντιεπιστημονική,**
- **αντιπαιδαγωγική και**
- **ενοχοποιητική** αρχικά για το μαθητή και σε επίπεδο εκπαιδευτικού συστήματος για το δάσκαλο
- Εκδηλώνεται συνήθως με την πρόταξη της αξίας των Τέστ ή των εξετάσεων

A) Αγνοεί το σύνολο των επιστημονικών γνώσεων σχετικά με τις διαδικασίες επιλογής διδακτέας ύλης, δόμησης και διάρθρωσής της (επιλογές επιστημολογικού, πολιτικού, κοινωνικού και ιδεολογικού περιεχομένου) των ρυθμών που επιβάλλουν αυτές οι επιλογές στις καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική. Άρα ματαιώνει κάθε πιθανότητα επωφελούς ανατροφοδότησης μεταξύ θεωρητικών, πολιτικών, κοινωνικών και ιδεολογικών επιλογών και εκπαιδευτικής πράξης.

- B) Αγνοεί την η πιθανότητα ενδεδειγμένης και συστηματικής μελέτης των παιδαγωγικών επιλογών και διδακτικών μεθόδων και του ρόλου των συνθηκών μάθησης διαμέσου των οποίων επιδιώκεται στην πράξη η ευθυγράμμιση προγραμματισμού και στόχων με τις επιλογές υλοποίησής τους και τις πληροφορίες από τις διαδικασίες αξιολόγησης της επίτευξης των στόχων (διδακτικών αποτελεσμάτων).

Γ) Κατηγοριοποιεί άσκεφτα τόσο τους δασκάλους (καλοί και κακοί ανάλογα με την επιτυχία των μαθητών τους) από τους πιθανούς αξιολογητές τους όσο και τους μαθητές (αριστούχοι και αδύνατοι χωρίς να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη άλλοι παράμετροι όπως π.χ. η κοινωνική καταγωγή) από τους δασκάλους τους αγνοώντας ή μη λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη όψεις της διδακτικής διαδικασίας στις οποίες τυχόν διορθωτικές παρεμβάσεις θα επέφεραν εντελώς διαφορετικά διδακτικά αποτελέσματα.

Δ) Περιορίζει την έννοια της αξιολόγησης της διδασκαλίας αποκλειστικά στο μικροεπίπεδο

Σε κάθε περίπτωση, βέβαια, η αξιολόγηση της διδασκαλίας θα συνυπολογίσει τον έλεγχο των διδακτικών αποτελεσμάτων στους μαθητές.

Αυτός πραγματοποιείται με

- Δευτερευόντως με καθορισμένα περιοδικά τεστ, τα οποία ο εκπαιδευτικός μπορεί και πρέπει να προσαρμόζει στους επιμέρους διδακτικούς στόχους και κυρίως στο επίπεδο της τάξης του
- Κυρίως με τον καθημερινό έλεγχο της εργασίας και της όλης παιδαγωγικής προόδου των μαθητών του μέσα στην τάξη και στο χώρο του σχολείου

• τις συνεχείς μικροδιορθώσεις που επιχειρεί σε διδακτικές επιλογές και μεθόδους από τις πληροφορίες που συλλέγει κατά την αρχική προσφορά των διδακτικών αντικειμένων.

Αν ο εκπαιδευτικός δεν έχει **επαναφέρει** όψεις του συγκεκριμένου διδακτικού αντικειμένου με σκοπό να το παρουσιάσει άλλη μια φορά, αφού έχει επαναπροσδιορίσει τις διδακτικές του πρακτικές σκεπτόμενος γιατί και ποιοι μαθητές του δεν κατάκτησαν τους στόχους, **η αξιολόγηση των διδακτικών αποτελεσμάτων στους μαθητές δεν έχει καμιά εγκυρότητα**

Πέρα από τους γνωστικούς και διαδικαστικούς στόχους, πώς ελέγχεται η ενσωμάτωση στο αξιακό σύστημα του μαθητών αξιών και στάσεων

Μέσα αξιολόγησης της διδασκαλίας:

- Η ανάπτυξη συστημάτων εξωτερικού παρατηρητή κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας. Ο προσδιορισμός και η κατάταξη του στιλ διδασκαλίας, του είδους της επικοινωνίας που αναπτύσσεται.
- Η μαγνητοσκόπηση, ηχογράφηση και μετέπειτα ανάλυση με βάση συγκεκριμένα πλάνα ή ελεύθερη διαπραγμάτευση της όλης διδασκαλίας (μορφή επιμόρφωσης στη Γαλλία και αλλού. Αναφορά στο μοντέλο του «ανασκεπτόμενου εκπαιδευτικού»).
- Οι Επιθεωρητές και οι Σχολικοί Σύμβουλοι
- Οι μαθητές, οι γονείς και οι εντυπώσεις τους

IV. Και ένα επιστημολογικό ερώτημα: Αποτελεί όντως η διδασκαλία διαδικασία αποκλειστικά έλλογων και ορθολογικών διαδικασιών;

Πώς μπορούμε να σκεφτούμε το παραπάνω ερώτημα;

Ο ρόλος των ασυνείδητων κινήτρων, η διδασκαλία ως επικοινωνιακή διαδραστική διαδικασία μεταξύ ανθρώπων.

Τι ισχύει στις περιπτώσεις που οι στόχοι δεν είναι γνωστικοί αλλά η κατάκτηση και ενσωμάτωση από τους εκπαιδευόμενους συγκεκριμένων αξιών και στάσεων;

Ποιος ο ρόλος της τεχνοκρατικής επιστημονικής ιδεολογίας ως προς τον ορισμό των διαδικασιών αξιολόγησης της διδασκαλίας;

Τελικό ερώτημα:

Είναι αναγκαία και δυνατή μια προσπάθεια αξιολόγησης του διδακτικού έργου; Αν ναι, ποια τα συστατικά στοιχεία της.

**Επιχειρείστε
να καταγράψετε τα στοιχεία
τα οποία οφείλουμε
να λαμβάνουμε υπόψη
κατά την προσπάθεια
αξιολόγησης μιας διδασκαλίας**

V. Συνεπαγόμενες κριτικές και αντιρρήσεις αλλά και η πάγια ανάγκη...

Έχουν ασκηθεί οι παρακάτω κριτικές σύμφωνα με τις οποίες η αξιολόγηση του διδακτικού έργου:

- Περιορίζεται στον έλεγχο κοινότοπων επιδιώξεων
- Υπεραπλουστεύει τη διδακτική διαδικασία με σκοπό να καταστήσει δυνατή την αξιολόγηση όψεών της
- Αγνοεί πως, αν η αξιολόγηση της διδασκαλίας στηριζόταν αυστηρά στην αξιολόγηση προκαθορισμένων στόχων, η διδασκαλία συνολικά θα εξέπιπτε σε ένα μηχανιστικό μοντέλο, απ' όπου θα εξέλειπαν ή θα πρέπει σταδιακά να εγκαταλείπονταν οι σύνθετες παιδαγωγικές διαδράσεις (παγκόσμια τάση: διδακτικές μηχανές) και σύμφωνα με το οποίο τα μόνα έγκυρα αποτελέσματα θα ήταν αυτά που θα είχαν αρχικά προβλεφθεί και περιγραφεί αναλυτικά στους διδακτικούς στόχους.
- Το πλήθος των υποστόχων μιας διδακτικής διαδικασίας δεν είναι δυνατό να διατυπωθούν με σαφήνεια και αν και εφόσον γινόταν κάτι τέτοιο η έκταση τους θα ήταν τέτοια που θα καθιστούσε την όλη διαδικασία αξιολόγησης αδύνατη.
- Η διδασκαλία και η αξιολόγηση που στηρίζεται στην επιστημολογική διαδικασία του καθορισμού ουδέτερων κοινωνικοπολιτικών στόχων είναι αυτή της τεχνοκρατικής ιδεολογίας που αποκρύπτει τον ταξικό χαρακτήρα τόσο της γνώσης όσο και των διδακτικών επιλογών (π.χ. διαθεματική προσέγγιση) με αποτέλεσμα η οποιαδήποτε αξιολόγηση να αξιολογεί στην πραγματικότητα τη συμμόρφωση με τους σχολικούς κώδικες και μόνο.